

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

AFET DÖNEMİNDE YARDIM VE BAĞIŞLARLA İLGİLİ SIKÇA SORULAN SORULAR

Bu doküman Avukatlar Ağı tarafından hazırlanmıştır.
10 Mart 2023

GİRİŞ

6 Şubat 2023 tarihinde on bir ili etkileyen depremler dolayısıyla yaşanan büyük afet karşısında sivil toplum kuruluşları acil arama kurtarma çalışmalarından, afet sonrası müdahalelere kadar geniş bir alanda hızla ve büyük bir gayretle çalışmaya koyuldular.

Bu çalışmalara destek olmak isteyen yurdun dört bir yanından ve yurtdışından kişi ve kuruluşlar da sivil toplum kuruluşlarına aynı ve nakdi kaynak sağlamaya giriştiler. Ancak gerek yardım konusundaki mevzuatın karışıklığı gerekse uygulamadaki yanlış yönlendirmeler sebebiyle konu hakkında pek çok soru ortaya çıktı.

Bu nedenle, STGM ve TÜSEV'in yürüttüğü Örgütlenme Özgürlüğünün İzlenmesi Projesi kapsamında bir araya gelen Avukatlar Ağı üyesi, sivil toplum alanında tecrübe sahibi hukukçular, bağış ve yardımlar hakkında ortaya çıkan temel sorulara ilişkin sivil toplum kuruluşlarına yönelik bir bilgilendirme notu hazırlamaya karar vermiştir.

SIKÇA SORULAN SORULAR

1- BAĞIŞ VE YARDIM NEDİR, ARALARINDA NASIL AYRIM YAPILIR?	3
2- KABUL EDİLEN BAĞIŞLARIN, YARDIM TOPLAMA KANUNU KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMEMESİ İÇİN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR NELERDİR?	4
3- YARDIM TOPLAMA İZİNİ NASIL ALINIR?	5
4- YARDIM TOPLAMA FAALİYETLERİ NASIL DENETLENİR?	6
5. YARDIM TOPLAMA SÜRESİ NE KADARDIR?	6
6. İZİNSİZ YARDIM TOPLAMANIN YAPTIRIMI NEDİR?	6
7- YURTDIŞINDAN BAĞIŞ/YARDIM ALDIĞIMIZDA NE YAPMALIYIZ?	7
8- YURTDIŞINDAN ALINAN YARDIM VEYA BAĞIŞI BİLDİRMEMENİN YAPTIRIMI NEDİR?	8
9- DERNEK VE VAKIFLAR, AFET BÖLGESİNE BAĞIŞ VE YARDIMDA BULUNABİLİR Mİ?	8
10- AYNİ VE NAKDİ BAĞIŞ/YARDIM YAPARKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİ?	10
11- STK'LARIN AFET SÜRESİNCE TOPLADIKLARI VE BÖLGEDEKİ FAALİYETLERE AKTARDIKLARI YARDIM VE BAĞIŞLARLA İLGİLİ ÖZEL BİR DENETİM USULÜ VAR MIDIR?	12
12- OLAĞANÜSTÜ HAL (OHAL) HANGİ BÖLGELERDE VE NE KADAR SÜREYLE İLAN EDİLMİŞTİR?	12
13- AFET BÖLGESİNDE YAPILAN YARDIM VE BAĞIŞLARIN DAĞITIMI KONUSUNDA KAMU KURULUŞLARININ YETKİLERİNİN SINIRLARI NELERDİR?	12

I. GENEL OLARAK BAĞIŞ VE YARDIMLAR

1- Bağış ve yardım nedir, aralarında nasıl ayırım yapılır?

Bağışlama, gerçek ya da tüzel kişinin başka bir kişiye, karşılıksız olarak, aynı ya da nakdi bir kazandırmada bulunmasıdır. Bağışlanan tutarın veya değerinin, bağışın özü bakımından bir belirleyiciliği yoktur. Vakıf ve dernekler, tüzel kişilikleri gereği bağış kabul etme hakkına sahiptir. Bunun için herhangi bir kamusal otoriteden izin almalarına ihtiyaç yoktur.

Yardım toplama ise Yardım Toplama Kanunu ve Yardım Toplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında izne bağlı bir faaliyet olarak düzenlenmiştir. Bu mevzuat kapsamında yardım toplayan kişi ve kurumlar yürütecekleri her bir yardım toplama faaliyeti için öncesinde izin almakla yükümlüdür. Yardım Toplama Kanunu (Md. 6) ve Yönetmelik (Md. 5) uyarınca, izin almadan yardım toplayabilecek dernek, kurum ve vakıflar Cumhurbaşkanınca belirlenip ilan edilir.

Yasalarda bağış ve yardım kavramları tanımlanmamış ve benzerlikleri veya farkları açıklanmamıştır. Uygulamada elde edilecek kazandırmanın kendiliğinden yapılmasını "bağış", talep ve davet üzerine yapılmasını ise "yardım" şeklinde ele alan bir yaklaşım egemen olmuş ve nihayet bu yaklaşım yakın zaman önce yapılan değişiklik ile Yardım Toplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te ifade bulmuştur.

Bu Yönetmeliğe göre,

Bağış: Bir kişinin ... aynı veya nakdi varlıklarından; başka bir kişiye ... **kendi iradesiyle ve herhangi bir karşılık beklemezsizin** vermesidir.

Yardım: Bir kişinin ... aynı veya nakdi varlıklarından; başka bir kişinin ... **ihtiyacını gidermek maksadıyla doğrudan veya dolaylı olarak talep edilmesi hâlinde** karşılıksız veya ödünç olarak vermesidir.

Dolayısıyla bağışın "davet" üzerine gerçekleştiği durumlarda, yapılan işlem özü değişmediği halde, bir anda izne tabi olan "yardıma" dönüşmektedir. Gerçekte her bir bağışın bir kabul iradesi/davet içermesi kaçınılmaz olduğundan, işleyişte karmaşa ortaya çıkmakta, pek çok gri alan ve uygulama sorunu kendini göstermektedir.

Örneklendirecek olursak uygulamada; bir derneğin merkezine kendiliğinden gelerek, bağış makbuzu karşılığı derneğe para veren veya derneğin internet sitesindeki IBAN numarasına para gönderen kişinin yaptığı işlem genel olarak bağış kabul edilir.

Öte yandan, yardım toplama konusunda Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün (STİGM) yayımladığı bilgi notlarında, *"organizasyonlarda bulunularak, ilan edilerek, duyuru yapılarak ya da kapı kapı dolaşarak kişi ve kuruluşlardan yardım yapması istenilecek ise, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu kapsamında hareket edilmesi gerekmektedir."* ifadesi yer almaktadır. Bu çerçevede, yardım toplamak için derneklerin kendi merkezleri, şubeleri veya temsilciliklerinin dışında düzenleyeceği kamusal alan etkinlikleri, yardım toplama amacıyla düzenlenen kampanyalar, bu kampanyaların sosyal medya ve kamusal alanlardaki duyurusu, SMS ile bağış kabulü gibi gelir getirici faaliyetler, yardım toplama izni gerektirir. Özellikle IBAN bilgisi ya da diğer nakdi/ayni yardım çağrılarını içeren sosyal medya paylaşımları, yardım toplama faaliyeti olarak kabul edilmektedir. Buna karşın, sosyal medyada bir derneğin faaliyetlerine destek olunması için duyuru yapmasına karşı mevzuatta herhangi bir engel bulunmamaktadır.

2- Kabul edilen bağışların, Yardım Toplama Kanunu kapsamında değerlendirilmemesi için dikkat edilecek hususlar nelerdir?

Dernek ve vakıfların "bağış" alırken, bunun izne tabi "yardım" faaliyeti olarak ele alınmaması için aşağıdaki hususlara dikkat etmesi yerinde olacaktır:

- Banka hesaplarına yapılan para transferlerinde veya nakdi bağış makbuzu düzenlemelerinde açıklama kısmına "bağış" yazılması,
- IBAN bilgilerinin kurumsal iletişim hesapları yoluyla veya yönetim organlarında yer alan kişiler tarafından yaygınlaştırılmaması, sadece kurumların internet siteleri gibi kendi kaynaklarında, ilgili bölümde yer verilmesi,
- STK'lar kendi sosyal medyalarından çalışmalarını duyurması ve kuruma destek olunması için genel nitelikli çağrılar yapması söz konusu olduğunda, bu duyurularda IBAN numaralarına yer verilmemesi, destek çağrısı için ayrı hesaplar açarak bağış yapacak kişileri bu hesaplara yönlendirmekten kaçınılması,
- Kuruma genel destek çağrısı dışında bağış kabul etmek amacıyla özel bir konu veya kampanya için yapılan duyurulardan kaçınılması,

Belirtilen hususların sadece akla gelen örnekler olduğu ve her bir uygulamanın kendi özelinde değerlendirilmesi gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır.

3- Yardım toplama izni nasıl alınır?

Gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar, spor kulüpleri, gazete ve dergiler, yetkili makamdan izin almadan yardım toplayamazlar. Ancak, kamu yararına çalışan dernek, kurum ve vakıflardan hangilerinin izin almadan yardım toplayabilecekleri Cumhurbaşkanınca belirlenip ilan edilir.

Yardım toplayacak kişi ve kuruluşlar, isteklerini bir dilekçeyle izin vermeye yetkili makama bildirirler. Başvuru yaparken ön dilekçe ve ekinde evraklar hazırlanır. Başvuruda, yardım toplanacak konu, yardım toplamanın nerede yapılacağı (hangi il, ilçe veya bölgede), yardım toplamada kimlerin görev alacağı, yardım toplamanın nasıl gerçekleşeceği (SMS, kutu, IBAN paylaşarak vb.), yardım toplamada kullanılacak makbuz miktarı, bütçesi (belirli bir amaç için toplanan yardımın personel giderleri için kullanılmaması gerekmektedir, bütçe hazırlarken bu durum göz önünde bulundurulmalıdır) belirtilmelidir.

İzin vermeye yetkili makamlarca (yardımın toplandığı yere göre ilgili kaymakamlık veya valilik) başvuru üzerine; işin önemi, yardım toplama faaliyetine girişeceklerin yeterlilikleri, yapılacak hizmetin amaca ve kamu yararına uygunluğu, yardım toplama faaliyetinin başarıya ulaşp ulaşamayacağı ve gerekli görülen diğer konular üzerinde inceleme yapılır ve sonucu en geç 2 ay içinde başvuranlara bildirilir.

Afetten etkilenen STK'ların, defterlerine, bilgi ve belgelere ulaşmakta, idari işlemleri yürütmekte yaşadıkları zorluklar dikkate alınarak bu kuruluşların yardım toplama iznine başvuruları için özel bir düzenlemenin yapılması gerekmektedir. Ancak henüz bu yönde bir düzenleme yapılmamıştır.

Diğer yandan, izin başvurusunun değerlendirilmesi süreci, STK'ların izleme veya katılımına açık olmadığı gibi değerlendirme kriterleri de net ve öngörülebilir değildir. Başvurunun olumlu ya da olumsuz sonuçlandırılmasında idareye geniş bir takdir alanı bırakılmıştır. Uygulamada yardım toplama izni için yapılan başvuruların reddi halinde çoğu kez somut gerekçelere yer verilmediği ve dolayısıyla sürecin şeffaf ve denetlenebilir yürümediğine tanık olunabilmektedir.

4- Yardım toplama faaliyetleri nasıl denetlenir?

İzin vermeye yetkili makam tarafından, toplanan yardımın amacına uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığı denetlenir. Denetime yetkili makam tarafından, yardım toplama faaliyeti ile ilgili olan kamu kurum ve kuruluşları, bankalar dahil gerçek ve tüzel kişilerden denetim konusunun kapsamıyla sınırlı kalmak koşuluyla bilgi ve belge istenebilir.

Yardım toplayan STK, yardım toplama süresinin bitimini müteakip 10 gün içerisinde toplanan yardımın finansal tablolarını izin veren makama iletmekle yükümlüdür. Bu süre zorunlu hallerde 30 güne uzatılabilir. Denetçiler bu tabloları inceleyerek sonuç raporu hazırlar ve izin veren makama sunar.

5. Yardım toplama süresi ne kadardır?

Yardım toplama süresinin takdiri, izin veren makama aittir. Bu süre 1 yılı geçemez. Ancak haklı nedenlerin varlığı halinde izin veren makamca bu süre 1 yılı geçmemek üzere uzatılabilir.

6. İzinsiz yardım toplamanın yaptırımını nedir?

Yardım Toplama Kanunu uyarınca izin alınmadan yapılan yardım toplama faaliyetleri kolluk güçlerince men edilir. İzinsiz yardım toplama internet üzerinden (örneğin bağış toplayan internet sitesi veya sosyal medya aracılığıyla) yapıldıysa; valilik veya İçişleri Bakanlığı içeriğın kaldırılması için içerik ve yer sağlayıcıya bildirimde bulunur. İçerik kaldırılmazsa, erişimin engellenmesi için sulh ceza hakimliğine başvurulur. Karar 24 saat içinde verilerek uygulanması için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na gönderilir. Karara itiraz edilebilir.

İzinsiz yardım toplayanlara valilik tarafından 2023 yılı için 16.561 TL ile 331.289 TL arasında idari para cezası verilir. İzinsiz yardımın internet üzerinden toplanması halinde, 2023 yılı için 33.127 TL ile 662.581 TL arasında idari para cezası verilir. Valilik ayrıca izinsiz toplanan mal ve paralara el koyar ve bunların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verir.

Mevzuat ayrıca izin verilen yardımlar bakımından iznin kapsamının dışına çıkıldığı hallerde de (Valilik tarafından izin verilen yer veya yardım toplama şekli dışında yardım toplandığında) idari para cezası öngörmektedir. Türkiye çapında birden fazla il için izin alındığı takdirde; tüzel kişinin yerleşim yerinin bulunduğu yerin valiliğinden izin alınması gerekir.

7- Yurtdışından bağış/yardım aldığımızda ne yapmalıyız?

Sivil toplum örgütleri yurtdışında yerleşik gerçek kişi ve kurumlardan önceden izin almaksızın nakdi ve/veya aynı destek kabul edebilirler. Ancak aldıkları destekler için süresinde bildirimde bulunmakla yükümlüdürler. Bu bildirimlerin süresinde ve usulüne uygun yapılmaması durumunda idari para cezaları uygulanmaktadır.

Dernek ve vakıfların yurtdışından gelen destekleri kabul için yönetim organlarında karar almaları gerekir. Bu kararın ardından, Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS) içinde Dernekler Yönetmeliği EK-4-A uyarınca hazırlanmış "Yurtdışından Yardım Alma Bildirimi" formu kullanılarak, STİGM'ye bildirimde bulunulması zorunludur. Vakıflar ise Vakıflar Yönetmeliği EK-3'te bulunan "Yurtdışından Yardım/Bağış Alma Bildirimi" formunu kullanarak Vakıflar Genel Müdürlüğüne Vakıflar Bilgi Sisteminden (VBYS) bildirimde bulunurlar. Yurtdışından gelen yardımlar, bir proje kapsamında temin edilmişse; bildirim formunda ilgili projenin bilgilerine de yer verilmelidir. Yardımın taksitler halinde yapılması önceden planlanmış ise, kaç taksit olacağı ve taksit tutarları da belirtilerek söz konusu yardımla ilgili tek bir bildirim yapılması da mümkündür.

Nakdi yardımların banka aracılığıyla alınması zorunludur. Yurtdışından fon/hibe alındığında ise, aynı zamanda alınan yardımın ayrı bir hesapta tutulması ve harcamaların o hesaptan yapılması, muhasebe kayıtlarının tutulması, harcamaların takip edilmesi gibi muhasebe usulleri izlenmelidir.

Bu noktada "yurtdışı yardımları" ile "yardım toplama gelirleri" arasında zaman zaman tereddütler oluşmaktadır. Her ne kadar yurtdışından temin edilen bütün gelirler "Yurtdışından Yardım Alma Bildirimi"ne tabi iseler de bu gelir bir "yardım toplama" faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilmemiş ise, Yardım Toplama Kanunu uyarınca bir izin başvurusu yapılması gerekli değildir.

Dernekler bakımından, yurtdışından alınan ilgili yardım/bağışın, *kullanılmadan önce bildirim* şartı esas alınır. Özellikle nakdi yardımların bankalar aracılığıyla transfer edilmesi ve kullanılmasından önce bildirim şartının yerine getirilmesi gerekmektedir. Vakıflar da yurtdışından kaynak aldıktan sonra, *bir ay içinde* Vakıflar Genel Müdürlüğüne VBYS'yi kullanarak bildirimde bulunmalıdır.

Son olarak, Türkiye'de faaliyet izni verilen yabancı dernekler ile yabancı vakıflar da Yurtdışından Yardım Alma Bildirimi formu doldurup mülki idare amirliğine (kaymakamlık/valilik) bildirimde bulunmalıdır.

8- Yurtdışından alınan yardım veya bağış bildirmemenin yaptırımı nedir?

Yurtdışından alınan yardım veya bağış usulüne uygun şekilde bildirmeyen dernek yöneticilerine 2023 yılı için 16.561 TL ile 331.289 TL arasında idari para cezası verilir. Ayrıca yurt dışı yardımını bankalar aracılığıyla almayan dernek ve vakıf yöneticilerine bu şekilde alınan paranın yüzde 25'i oranında idari para cezası verilir.

Vakıflar bakımından da Vakıflar Kanunu (Md. 11) kapsamında her bir eylem başına 5.250 TL idari para cezası düzenlenmiştir.

II. AFET DÖNEMİNDE BAĞIŞ VE YARDIMLAR

9- Dernek ve vakıflar, afet bölgesine bağış ve yardımda bulunabilir mi?

i. Genel Durum

Normal şartlarda dernek ve vakıflar, afet bölgesindeki yardım çalışmalarında tüzük ve senetlerindeki amaç ve faaliyetlerinin izin verdiği ölçüde yer alabilir.

Derneklerin bağış yapmasına ilişkin düzenlemeler ele alındığında, Dernekler Kanunu'na göre, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere yetkili yönetim organı kararı ile benzer amaçlı diğer derneklere, işçi ve işveren sendikalarına ve mesleki kuruluşlara bağış yapabildikleri görülmektedir. Bu noktada, dernek tüzüklerinde '*bağış yapabilirler*' şeklinde özel bir hükmün bulunması gerekmez.

Vakıflar bakımından da bağış yapabilmeleri için vakıf senetlerinde hüküm bulunması aranmamaktadır; fakat bağışların gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere yapılması gerekmektedir.

Bağış kabul eden dernek ve vakıflar açısından ise bu kuruluşlar, önceden izin almaya gerek olmaksızın bağış kabul edebilirler. Ancak kabul edilen bağışın derneğin tüzüğünde ve vakfın senedinde yer alan amacına uygun olarak kullanılması zorunludur.

Fakat bu düzenlemeler, afet dönemine özgü çıkarılan karar ve kararnamelerle esnetilmiştir. Vakıflar, 13.02.2023 tarihli, 21491294-050.01-53 sayılı ve 54 no.lu Vakıflar Meclisi Kararı; dernekler ise 03.03.2023 tarihli ve 32121 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 128 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2/4 maddesi uyarınca amaç ve çalışma konularına bakılmaksızın afete ilişkin faaliyette bulunabilir, deprem bölgesinde yardım çalışmalarında yer alabilirler.

ii. Vakıflar Meclisi kararı doğrultusunda vakıflar afet bölgesinde nasıl yardım yapabilir?

Vakıflar Meclisi, Vakıflar Teftiş Denetleme Kurulunun da görüşünü alarak vakıflar tarafından 6.02.2023 tarihinde gerçekleşen depremler kapsamında yapılan yardımların amaca yönelik gider sayılabilmesine yönelik karar almış bulunmaktadır. Vakıflar Meclisinin 13.02.2023 tarihli kararında, "mağdur olan vatandaşlarımıza, bu yönde çalışma yürüten kamu ve özel sivil toplum kuruluşlarına ve şehirlerimizin yeniden imarına yapılacak her türlü ayni, nakdi vb. yardımların, vakıfların yönetim organlarından karar alınması, gerçekleştirilen her türlü gider ve harcamanın da tüm belgeleriyle dosyalanması şartıyla amaca yönelik gider olarak kayıt altına alınabileceği" düzenlenmiştir.

Bu karar doğrultusunda, vakıf senedinde afet yardımı ile ilgili herhangi bir hükmün yer almasına bağlı olmaksızın, tüm vakıfların yönetim organlarıncı karar alarak, deprem bölgesine yönelik ayni veya nakdi yardımları ve giderleri belgelendirmek suretiyle amaca yönelik gider olarak gösterme imkanları ortaya çıkmıştır. Vakıfların bu konuda güncel kararları, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerini ve yönetmelik değişikliklerini de takip etmeleri önem taşımaktadır.

ii. 128 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve Türkiye'de faaliyet izni bulunan yabancı STK'lar afet bölgesinde nasıl faaliyet yürütebilir?

03.03.2023 tarihli ve 32121 sayılı Resmi Gazete'de yer alan 128 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 06.02.2023 tarihli depremler sonrasında ilan edilen OHAL kapsamında STK'ların idari yükümlülüklerine ve yardım toplama faaliyetlerine dair alınan bazı tedbirler yayınlanmıştır.

Merkezleri olağanüstü hal ilan edilen illerde olan veya depremlerin meydana getirdiği hasarları ortadan kaldırmaya yönelik bu illerde faaliyette bulunan dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve Türkiye'de faaliyet izni bulunan yabancı STK'lar için alınan tedbirler aşağıda sıralanmıştır:

- Bildirim ve beyannamelerin verilme süresi, 06.02.2023 tarihinden olağanüstü halin sonlanmasına dek durdurulmuştur. Bu yükümlülükler genel kurul toplama, yıllık dernek beyannamesi verme, dernek organlarında görev değişikliği ve adres değişikliği bildirimini, taşınmaz mal bildirimini, yurt dışı yardım alma, yapma ve faaliyet bildirimini ile üye kabul ve istifa bildirim yükümlülükleri gibi farklı işlemleri kapsamaktadır.

- Genel kurul toplantıları, 06.02.2023 tarihinden olağanüstü halin sonlanmasına dek yapılmayabilir. Olağanüstü hal süresinin sona ermesinin ardından yapılacak ilk genel kurula kadar mevcut organların yetki ve sorumlulukları devam eder.
- Olağanüstü hal ilan edilen illerde Yardım Toplama Kanunu kapsamında izin verilen yardım toplama faaliyetleriyle ilgili bildirim süreleri, 06.02.2023 tarihinden itibaren olağanüstü hal süresince durdurulmuştur. Bu süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden itibaren işlemeye başlayacaktır. Bu durum izinsiz yardım toplanabileceği anlamına gelmemektedir. Düzenleme ile yalnızca alınan bir izin sonrasında yürütölen yardım toplama faaliyetine ilişkin yapılması gereken bildirimlerle ilgili süreler durmaktadır.
- Dernekler, 06.02.2023 tarihinden itibaren tüzüklerinde yer alan amaç ve çalışma konularına bakılmaksızın yaşanan afete ilişkin faaliyette bulunabilirler. Türkiye'de faaliyette bulunmasına izin verilen yabancı sivil toplum kuruluşları da 06.02.2023 tarihinden itibaren olağanüstü hal süresince faaliyet izni verilen yer ve faaliyet konusuna bakılmaksızın afete ilişkin faaliyette bulunabilirler. Bu faaliyet gerekli hallerde İçişleri Bakanlığınınca sınırlandırılabilir.
- Türkiye'de faaliyette bulunma izni olmayan ancak olağanüstü hal ilan edilen illerde yaşanan afete ilişkin faaliyette bulunmak isteyen yabancı sivil toplum kuruluşlarına 5253 sayılı Kanunu'nun 5. maddesinde yer alan usule ilişkin Dışışleri Bakanlığının görüşünü alma gibi işlemler beklenmeksizin İçişleri Bakanlığı tarafından olağanüstü hal süresince izin verilebilir.

10- Ayni ve nakdi bağış/yardım yaparken nelere dikkat edilmeli?

Ayni yardımlar yapılırken dernekler bakımından yönetim kurulu kararı alınarak Dernekler Yönetmeliğinin eklerinde yer alan Ek 14-Ayni Yardım Teslim Belgesi ve Ek-15 Ayni Yardım Teslim Alındı belgesinin düzenlenmesi ve bu formların yardımların listelenmesi için yeterli olmaması halinde antetli kağıda (örn. xxx tarihli yönetim kurulu kararına istinaden 100 çadır, 100 battaniye vd. bağışlandığına ilişkin yapılan bağışların dökümü, yönetim kurulu imzaları ile teslim alan kurum ve teslim eden kişinin imzalarının alındığı) bir tutanak düzenlenmesi gerekmektedir.

Ayni Yardım Teslim Belgesi ile tutanağın aslı ve Ayni Yardım Teslim Alındı Belgesinin bir kopyası saklanmalıdır.

Başka dernek ve vakıflara yapılacak bağış ve yardımlarda; yardımı yapan dernek, bu belgeleri düzenleyerek yardımı ilgili kuruluşa teslim edebilir; yardımı teslim alan kuruluş da yardımı dağıtırken de EK-14 ve EK-15'teki belgeleri düzenlemelidir. Uygulamada yılda birden fazla kez olmamak kaydıyla ilgili formların basılı olması zorunluluğu yerine bir A4 kağıda EK-14 ve EK-15'teki belgelerin çıktısı alınarak kullanılmasına idare tarafından hoşgörü gösterilebilmektedir. (Bu gibi istisnai durumlarda Sivil Toplumla İlişkiler İl/Bölge Müdürlüğünün görüşlerinin alınması faydalı olabilir.) Fakat yılda birden fazla kez kullanılıyorsa cilt olarak, koçanlar halinde basılması ve onaylanması gerekmektedir.

Kişilere yapılacak bağış ve yardımlarda; yardımın yapıldığı bölgede kurumlar yardımları yukarıdaki tutanakları düzenlemek kaydıyla şahıslara yapabilecekleri gibi yardımları dağıtmakla görevli olabilecek muhtar vb. diğer kişilere teslim ederek veya dernek adına bölgeye bir temsilci atayarak (Ör. Merkezi İstanbul'da iken yardım faaliyetinin Hatay gibi başka bir ilde yürütülmesi durumunda STK, yönetim kurulu kararı alarak Hatay'a bir ofis açarak bir temsilci atayabilir. Bu kişinin temsilci olarak atandığı ve temsilciliğın adresi temsilci olarak görevlendirilen kişi veya kişiler tarafından ilgili dernekler il/bölge müdürlüklerine dilekçeyle bildirilmelidir) yardımı bu kişilere tutanak karşılığı teslim etmek ve teslim edilen kişinin kimlik bilgileri ile nüfus cüzdanı fotokopisini almak kaydıyla bu kişilerin dağıtımını yapmasını sağlayabilirler.

Vakıflar bakımından da yardımların yapılması için öncelikle yönetim organı kararı alınmalıdır. Aynı şekilde vakıflar için de derneklere özgü olan formlara benzer şekilde, kendi oluşturdukları form ve tutanaklarla yönetim organı kararına atıf yaparak (derneklerden farklı olarak ayrıca koçan bastırmaları ve önceden onaylatmaları gerekmeksizin) bağış ve yardımları belgelemeleri zorunludur. Tutanaklara ilişkin bu farklılık dışında vakıflar da derneklere benzer biçimde yönetim organından izin alarak vakıflar il/bölge müdürlüğüne bildirmek kaydıyla bölgeye temsilci atayabilir. Yine de bu uygulamaların zaman içerisinde değişebileceği dikkate alınmalı ve sorunsuz bir işleyiş için vakıflar genel/bölge müdürlükleri ile temasta olunmalıdır.

Nakdi yardımların kişinin banka hesabına, banka hesabı yoksa PTT aracılığıyla kişinin TC kimlik numarasına yatırılması denetimlerde tavsiye edilen bir konu olarak öne çıkmaktadır. Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerine göre, 7.000 TL üzerindeki nakdi yardımların ise banka aracılığıyla yapılması zorunludur.

11- STK'ların afet süresince topladıkları ve bölgedeki faaliyetlere aktardıkları yardım ve bağışlarla ilgili özel bir denetim usulü var mıdır?

Özel bir denetim usulü yoktur. Fakat, STK'ların yaptıkları ve aldıkları tüm bağış ve yardımlar, yukarıda ifade edilen esaslara göre belgelenmeli ve asılları saklanmalıdır. Denetimler sırasında afetin ardından yürütülen yardım ve bağış faaliyetleriyle ilgili evraklar denetçiler tarafından talep edilebilir. Kurumlar kendi istekleriyle veya hibe fon veren bir kuruluş varsa bu kuruluşun talebiyle faaliyetlerinin bağımsız denetim firmaları tarafından denetlenmesini de sağlayabilir.

12- Olağanüstü hal (OHAL) hangi bölgelerde ve ne kadar süreyle ilan edilmiştir?

8 Şubat 2023 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa'da 3 ay süreyle OHAL ilan edilmiştir. Elazığ, OHAL ilan edilen şehirler içerisinde yer almamaktadır. OHAL TBMM tarafından süresi uzatılmadığı takdirde 9 Mayıs 2023 tarihinde sona erecektir.

13- Afet bölgesinde yapılan yardım ve bağışların dağıtımını konusunda kamu kuruluşlarının yetkilerinin sınırları nelerdir?

Olağanüstü Hal Kanunu'nun 7. maddesine göre, "öncelikle o bölgedeki genel ve katma bütçeli dairelere, kamu iktisadi devlet teşekkülleri ve kuruluşları ile bunlara bağlı müesseselere ve mahalli idarelere başvurulur. ***İhtiyaçların bu kaynaklardan zamanında ve yeterince karşılanmaması halinde, imkan ve kaynakları da dikkate alınarak***, bölgedeki özel kuruluşlara ve gerçek kişilere ait olanlara yükümlülük konulur. Yiyecek, giyecek, araç, gereç, ilaç ve tıbbi malzemeler gibi zaruri maddeler bölge sınırları içinde sağlanamadığı takdirde, bu Kanun hükümleri uygulanmak suretiyle en yakın bölgelerden yükümlülük yolu ile sağlanır." Dolayısıyla AFAD ve merkezi idare dışında, sivil toplum örgütleri, inisiyatifler, belediyeler vb. tarafından gönderilen yardımlara el konulması yalnızca Olağanüstü Hal Kanunu'nda sınırı belirtilen yetki kapsamında -kamu idaresinin ihtiyaçları zamanında ve yeterince karşılayamadığı halde ve imkan ve kaynaklar dikkate alınarak- söz konusu olabilir. Bunun dışında bir nedenle el koyma kararı verilmesi hukuken mümkün değildir.

Sonuç

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde on bir ilde yaşanan depremler sonrasında, yardım toplama, bağış kabul etme, yurt dışından gelen destekler, yardımların dağıtımı gibi konularda, STK'lar tarafından mevzuata ilişkin sıkça sorulan sorular esas alınarak, genel bir bilgi notu formatında derlendi.

Avukatlar Ağı olarak, depremde etkilenen bölgelere yönelik çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarına destek olmasını umduğumuz bu metni, mevzuattaki gelişmeler doğrultusunda düzenlemeyi amaçlasak da bu sürede STK'ların OHAL döneminde yürürlüğe konabilecek Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, yönetmelikler ve genelgeler ile idare tarafından alınabilecek diğer kararları takip etmelerinin önemini bir kez daha hatırlatmak isteriz.